

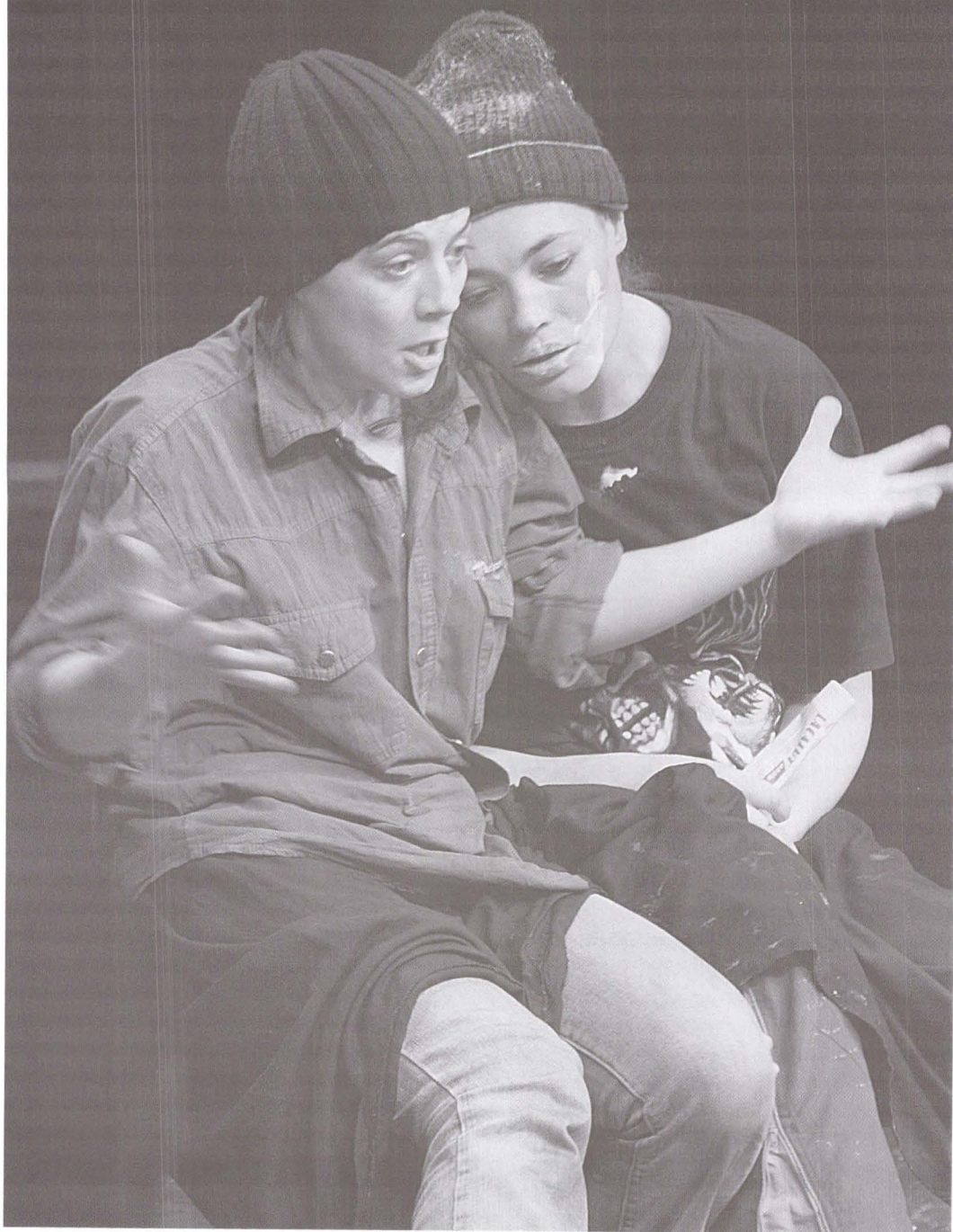
Oltița CÎNTEC

București-Iași, via Tanacu

Aflasem, ca noi toți, de grozăvia devenită „cazul Tanacu”, din presă. Influențată de aceleași surse, inițial îi considerasem exclusiv vinovați pe părintele Daniel Corogean și pe măicuțele de la mănăstire. Fanatismul din declarații și evul mediu care se întrezărea în spatele lor m-au înverșunat, și le aruncasem în cârcă întreaga culpă. Apoi am aflat că nici spitalul și cei care-i juraseră lui Hipocrat n-au făcut prea multe pentru Irina Cornici. Cum nu fac pentru bolnavii obișnuiți din țara asta, cei mulți, fără pile și bani, care mor cu zile prin spitalele patriei. Mai apoi, am citit comunicatul prin care biserica s-a spălat pe mâini, precum Pilat din Pont, caterisindu-l rapid pe Corogeanu. Ulterior, am auzit și informația că Irina provenea de la casa de copii, că fusese abuzată de nenumărate ori, că sufletul ei fusese privat de dragostea familială și că psihicul îi era iremediabil afectat de faptul că nu avusese niciodată pe nimeni care să o apere (cu excepția lui Jackie Chan, din visele ei adolescente). Adevărul mi se înfățișa dintr-odată, ca întotdeauna, mult mai complicat decât părea. Adevărul nu e niciodată simplu și, la o analiză mai atentă, se dovedește infinit mai complicat decât îl prezintă aparențele. Nu există adevăruri absolute, ci doar adevăruri parțiale și relative. Asta vrea să spună și proiectul ***Spovedanie la Tanacu***. Facerea spectacolului cu același titlu a implicat așezăminte grele, precum Institutul Cultural Român, Academia Itinerantă „Andrei Șerban”, Teatrul „Odeon”, și a cunoscut forma unui laborator. Rezultatul, prezentat (pe 6 iulie) și la Iași, după New York și București, e un spectacol cutremurător, care ne arată că tragicul are, încă, surse solide și că, din păcate, resorturile sale nu diferă prea mult față de cele din vremea lui Aristotel. Irina Cornici are ceva din eroinele tragediei antice. Destinul ei a fost decis încă de la naștere și nimic nu l-a putut schimba. Rostul său terestru a fost să nu-și afle locul pe lumea aceasta, devenind, prin moarte, o pildă. Nu cred să fie întâmplătoare la Andrei Șerban alegerea acestui fapt de viață. Regizorul a debutat la Teatrul La Mama-New York, în anii '70, cu o *Trilogie greacă*, începându-și cariera internațională cu o producție ce a devenit antologică, constituindu-se în subiect de disertații doctorale și înregistrând o viață scenică îndelungată. În urmă cu câteva sezoane, la Naționalul din Cluj, Șerban monta *Purificare* de Sarah Kane, abordând tragicul din nou, dintr-o altă perspectivă, aceea a unei contemporaneități care se autodevoră prin exacerbarea propriilor vicii. Reevaluarea tragicului de pe diferite paliere ale istoriei culturale și în diversitatea lui de forme se înfățișează astfel ca o prioritate tematică în creația lui Andrei Șerban, o continuitate de proiect personal.

Apocalipsa Irinei Cornici a fost să nu-și găsească locul în lume. Mă urmărește acest gând încă de când am citit romanul omonim al Tatianei Niculescu Bran, de la care a pornit spectacolul, nu o invenție scriitoricească, ci rezultatul unei documentări solide, o consemnare veridică a suitei de triste întâmplări. Jurnalista nu intervine în realitatea despre care relatează, doar îi dă, cu talent, conturul care să atragă cititorul, să sensibilizeze. Același lucru l-a făcut regizorul și echipa de interpreți care l-au urmat în demers. Eșantion de teatru documentar, *Spovedanie la Tanacu* respectă rigorile genului. Dramatizarea și reprezentarea ei scenică devin *mimesis* al unei realități înfricoșătoare prin mlaconiile ei sociale. E o narațiune simplă,

Florentina ȚILEA și Ramona DUMITREAN

concisă, corectă în raport cu realul, căci arta documentară impune o intervenție limitată a artistului. Spectacolul nu stabilește vinovății, și bine face, căci ar fi alunecat în partizanele păguboase. Inutile. Misiunea teatrului documentar e să semnaleze, să atragă atenția pe calea emoției. Textul de spectacol are secvențialitate filmică, proiectează spoturi spre toate părțile implicate: biserica, spitalul, casa de copii, străinii veniți cu ajutoare, părinții, autoritățile, societatea românească în ansamblul ei. Vina morții Irinei Cornici trebuie împărțită între toți aceștia și, prin extensie, și între noi, cei care privim, pentru non-intervenție. Rostul artei nu e să dea verdicte; rostul ei e să pună probleme, să lase semne afective în inimile privitorilor. *Spovedanie la Tanacu* o face cu asupră de măsură. Combinarea celor două planuri, cel teatral, al convenției, alternând cu cel real, adus în scenă de imaginile video, de mirosul de tămâie, de dangătul de clopot, de bătăile pe toacă, de acordurile de manele, de mici și de bere, recrează cadrul poveștii. Scenografia e minimalistă, sugerează atât cât e necesar, fără să încarce. Alternanța joc actoricesc–film documentar e riguros controlată. Filmul (Mirel Bran) intervine pentru a puncta doza de real, pentru a reaminti, exact atunci când ești tentat să spui „nu poate fi adevărat”, că ceea ce ți se înfățișează e un eșantion de viață. Concentrând atenția și asupra actorilor, prin intermediul luminii, persoanele cu biografii reale, cele de pe peliculă, par că se preling în personajele teatrale. Se potențează reciproc. Secvențele filmate redau imagini cu mănăstirea Tanacu, cu măicuțele și cu preotul Corogeanu, cu Chița, prietena Irinei. Ele te apropie de planul concret, veridic. Prezența autoarei în *script*-ul spectacolului și în scenă are un rost similar: nu te lasă să uiți că ceea ce vezi e, deși înspăimântător, adevărat. Cazul Tanacu reface, în mic, cazul României, cazul unei țări suprarealiste, care-i ignoră pe ai săi, o țară măcinată din interior de maladii precum dezinteresul, lipsa de implicare, lipsa de responsabilitate. Proiectul *Spovedanie la Tanacu* e unul de maximă autenticitate, e unul în care artisticul amorsează fapte reale, le pune în evidență. E un proiect necesar, pentru ca oamenii să nu uite, pentru ca greșelile să nu se repete, și să învățăm din ele. E o întreprindere care-și propune să nu lase conștiințele individuale să se liniștească.

Truda Tatianeii Niculescu Bran și a lui Andrei Șerban a ajuns la public prin intermediul actorilor. Șerban este unul dintre directorii de scenă cu carismă, care lucrează magic cu distribuțiile sale. Are, în primul rând un instinct extraordinar în a-i alege: le intuiește potențialul, știe cum să-i pună la treabă și cum să scoată la iveală tot ce-i mai bun în ei. A făcut-o și acum. 13 interpreți tineri (provenind din mai multe teatre – Cluj, Sibiu, Timișoara, Târgoviște, București, Oradea) au întrupat eroii de la Tanacu. Fără ură și fără părtinire. Fiecare a interpretat mai multe partituri, găsind forța și subtilitatea necesare de a se transforma, în culise, în numai câteva secunde, din măicuță în Irina-posedată (Andreea Tokai), din episcop în om de presă (Richard Balint), din Vasile, fratele Irinei, în duhovnic al lui Corogeanu (Ionuț Caras) și așa mai departe. Talentul și adaptabilitatea lor s-au evidențiat și în escala ieșană a acestui proiect. O reprezentație a avut loc la Iași, în prezența lui Andrei Șerban, în cadrul programului RezidentArt, al Companiei FaPt (Fabrica de artă și producție teatrală), subvenționat de Primăria Iași în programul aniversar „Iași 600”. Mediul cultural ieșean și, evident, proximitatea de Tanacu l-au atras pe Andrei Șerban și l-au convins ca, în pline repetiții la „Bulandra” cu *Regele Lear*, să apuce calea Iașului, primul oraș *hors* București din țară unde a fost itinerat *Spovedanie la Tanacu*. În spațiul, generos, dar diferit, oferit de Teatrul „Luceafărul” (dispunerea scaunelor este de tip amfiteatru, rampa are 50 cm), Șerban a reșezat

spectacolul, a adăugat câteva noi elemente de sprijin pentru decor spre a spori vizibilitatea, a regândit eclerajul. La „Odeon”, teatralizarea publicului a însemnat aducerea lui în scenă; la „Luceafărul”, operațiunea a fost inversă – teatralizarea publicului a însemnat coborârea actorilor printre privitori. Cu excepția realizatorilor, sunt, cred, unicul martor care a vizionat spectacolul atât la București, cât și la Iași. La Odeon, a fost tensionant, dens, cutremurător. La Iași, a fost o supradoză emoțională. Un public ales (scriitori, intelectuali, universitari, reprezentanți ai Bisericii, ai autorităților, medici), un orizont de așteptare diferit, faptul că cinci dintre actori aveau strânse legături cu Iașul (sunt ieșeni ori au studiat aici), raportul geografic cu Tanacu, zvonurile ce au răzbătut de la București despre „acest spectacol dur” au amplificat miza afectivă. S-a oftat, s-a suspinat, au curs și lacrimi, s-a aplaudat îndelung. Nu zgomotos, dar îndelung. La discuțiile de după, parte din formatul spectacular, au rămas aproape 80 la sută dintre spectatori. Printre ei, regie divină?, s-a aflat un călugăr cu barba albă, părintele Nicodim de la Muntele Athos. Trecea prin Iași întâmplător, văzuse afișele, știa vag despre cele petrecute la Tanacu și, după ce 50 de ani nu mai intrase la vreun spectacol, a decis să vină. S-a hotărât ca a doua zi să meargă la Vaslui, să-l caute pe Corogeanu și să-l încurajeze.

Când interesul presei s-a diminuat, iar „cazul Tanacu” a trecut de pe prima pagină în cele din interior, apoi a dispărut în „arhive”, am uitat cu toții de Irina Cornici. Proiectul lui Andrei Șerban a readus și a menținut cazul în atenția publică. Ca temă de meditație. Povestea în sine a devenit pretextul unor introspecții: în contextul unei societăți roase pe dinăuntru de malignități hidoase, precum aceasta; în sufletele fiecăruia dintre noi, cei care am urmărit *Spovedanie la Tanacu*. Drama unui suflet care a trebuit să treacă într-o altă dimensiune spre a-și găsi locul și liniștea.

